

GD&ĐT - Trao đổi với báo Giáo dục và Thời đại, GS Đinh Quang Báo - Ủy viên Hội đồng Quốc gia Giáo dục và Phát triển nhân lực - khẳng định vai trò của dạy học tích hợp và cho rằng đây chính là phương pháp tạo ra năng lực.

Vấn đề nguyên nhân là 1 nguyên lý giáo dục bất biến

Đã có những nghiên cứu cho thấy, một số không ít giáo viên hiện nay chưa hiểu đúng về dạy học tích hợp dù nhìn từ góc độ dạy học tích hợp hay thông tin nay còn lúng túng cả về nhận thức và thực hành. Giáo sư có thể đưa ra cách hiểu ngắn gọn về nội dung này?

- Nói một cách ngắn gọn, dạy học tích hợp là hình thức dạy học trong đó giáo viên tổ chức, hình thành nên những sinh hoạt thực tiễn thực hành kiến thức, kỹ năng thu được hiểu lĩnh vực khác nhau nhằm giải quyết các nhiệm vụ học tập, đời sống; thông qua đó hình thành những kiến

Tích hợp là phương thức duy nhất để dạy học phát triển năng lực

Viết bởi Quynh Tr

Thứ năm, 05 Tháng 2 2015 21:48 - Lần cập nhật cuối Thứ năm, 05 Tháng 2 2015 21:55

thức, kĩ năng mới; phát triển được năng lực cần thiết, nhất là năng lực giải quyết vấn đề trong học tập và trong thực tiễn cuộc sống.

Tùy thuộc phạm vi tri thức được vận dụng, để giải quyết vấn đề trong các tình huống khác nhau mà có các dạng dạy học tích hợp sau:

Tích hợp các nội dung trong một môn học, khi đó, vừa gắn kết để làm rõ tính đồng bộ giữa các nội dung có liên quan trong một môn học, vừa đặt ra những tình huống đòi hỏi học sinh vận dụng các kiến thức kĩ năng môn học để giải quyết;

Hoặc lồng ghép các nội dung giáo dục cần thiết nhưng không thành một môn học (như các nội dung về môi trường, năng lượng, biến đổi khí hậu, kĩ năng sống, dân số, sức khỏe sinh sản...) vào nội dung của môn học tùy theo đặc trưng của từng môn.

Một để tích hợp theo các chủ đề, ở đó chứa đựng các nội dung gắn nhau của các môn học, gọi là tích hợp liên môn.

Tích hợp xuyên môn là tích hợp bằng cách thiết kế các môn học tích hợp nhiều lĩnh vực khoa học, ví dụ: Lý, Hóa, Sinh thành môn Khoa học tự nhiên và các kiến thức về khoa học xã hội như Sử, Địa, Đạo đức, Giáo dục công dân thành môn Tìm hiểu xã hội hoặc Khoa học xã hội.

Như vậy, giáo viên phải biết phân tích nội dung môn học để thiết kế các hoạt động, sao cho khi thực hiện học sinh phải vận dụng kiến thức kĩ năng ở các phạm vi rộng khác nhau, ứng với các mức độ tích hợp nêu trên, từng bước thích với các bài học của quá trình dạy học.

Vậy, làm thế nào để giáo viên nhận diện là mình đã thực hiện đúng theo quan điểm dạy học tích hợp, thế nào giáo viên?

- Có những dấu hiệu cụ thể nào của giáo dục tích hợp giáo viên cần nắm vững, đó là:

Tích hợp là phương pháp duy nhất để dạy học phát triển năng lực

Viết bởi Quynh Tr

Thứ năm, 05 Tháng 2 2015 21:48 - Lần cập nhật cuối Thứ năm, 05 Tháng 2 2015 21:55

Việc thiết lập các mối quan hệ theo mô-tơ logic nhất định như ngôn ngữ, kỹ năng khác nhau để thực hiện mô-tơ hoạt động phức hợp;

Là chọn thông tin, kiến thức, kỹ năng cần cho học sinh thực hiện được các hoạt động thiết thực trong các tình huống học tập, đời sống hàng ngày, làm cho học sinh hòa nhập vào thế giới cuộc sống; làm cho quá trình học tập mang tính mục đích rõ rệt.

Nhà trường không đặt ưu tiên truy cập kiến thức, thông tin đơn thuần, mà phải hình thành ở học sinh năng lực tìm kiếm, quản lý, tổ chức sử dụng kiến thức để giải quyết vấn đề trong tình huống có ý nghĩa.

Cùng với đó, học sinh được thói quen truy cập và tiếp thu kiến thức, kỹ năng rồi rồi làm cho con người trẻ nên "mù chữ chớ chữ", nghĩa là có thể được như nhét nhieu thông tin, nhưng không dùng được.

Như vậy, dạy học tích hợp là cách giúp mọi kiến thức không thực sự có giá trị sử dụng, để có điều kiện tăng tiến kiến thức có ích.

Đó là chọn nội dung kiến thức đưa vào chương trình các môn học, trình bày phù hợp với kiến thức nào cần và có thể làm cho học sinh biết huy động vào các tình huống có ý nghĩa.

Biểu hiện của năng lực là biết sử dụng các nội dung và các kỹ năng trong mô-tơ tình huống có ý nghĩa, chứ không chỉ tiếp thu thông tri thực rồi rồi.

Tên hiệu đúng đắn làm đúng và làm có hiệu quả là cần một phương pháp không như. GS có thể chia sẻ với các giáo viên, làm thế nào để thực sự phát huy hiệu quả của dạy học tích hợp?

- Để làm được điều này, cần phải đi từ gốc của vấn đề. Mọi sự vật, hiện tượng trong thế giới chúng ta đang sống chứa đựng, tích hợp nhuần nhuyễn tính chất.

Tích hợp là phương pháp duy nhất để dạy học phát triển năng lực

Viết bởi Quynh Tr

Thứ năm, 05 Tháng 2 2015 21:48 - Lần cập nhật cuối Thứ năm, 05 Tháng 2 2015 21:55

Do đó, phải dạy học trò đúng với sự vật đó, nếu tách ra chỗ có tính chất vật lý, hay hóa học, sinh học là xuyên tạc sự vật. Người giáo viên cần là thầy, không phải là mẹ hay không mẹ, đã đứng trên bục giảng là phải thực hiện tích hợp.

Để làm được điều này, giáo viên cần tìm cách cho học sinh các hoạt động vận dụng kiến thức để giải quyết các vấn đề trong cuộc sống, để hiểu sự vật và vị trí thực địa của nó, từ đó phát triển năng lực.

Cũng trong hoạt động này, học sinh sẽ phải huy động nhiều kiến thức khác nhau, bởi không thể giải quyết vấn đề chỉ với một nội dung kiến thức đơn lẻ.

Hình dung về phương án tích hợp trong chương trình mới

Có người cho rằng, với chương trình, sách giáo khoa như hiện nay, giáo viên rất khó để thực hiện dạy học tích hợp. Điều này có đúng không, thưa giáo sư?

- Có thể nói, quá trình xây dựng chương trình và tiêu học viên cần đã quán triệt tinh thần tích hợp. Chương học môn Tìm hiểu tự nhiên và xã hội ở các lớp 1, 2, 3; môn Khoa học, Lịch sử và Địa lý ở các lớp 4,5.

Ở THCS và THPT đã thực hiện tích hợp các nội dung trong từng môn học. Ví dụ: tích hợp các phân môn Cơ học, Điện, Nhiệt học và Quang học trong môn Vật lý; Địa chất, Hình học, Lượng giác trong môn Toán; Hóa học hữu cơ và Hóa học vô cơ trong môn Hóa học; Địa lý tự nhiên và Địa lý kinh tế - xã hội trong môn Địa lý; Tiếng Việt, Văn học và Tập làm văn trong môn Ngữ Văn;

Tích hợp các nội dung giáo dục về năng lực, phẩm chất, kỹ năng sống, dân số, sức khỏe sinh sản... vào nhiều môn học khác nhau.

Tích hợp là phương pháp duy nhất để dạy học phát triển năng lực

Viết bởi Quynh Tr

Thứ năm, 05 Tháng 2 2015 21:48 - Lần cập nhật cuối Thứ năm, 05 Tháng 2 2015 21:55

Tích hợp trong chương trình giáo dục phổ thông mới của Việt Nam nên được thể hiện như thế nào, giáo sư có thể bày tỏ quan điểm?

- Trong chương trình, nhất là từ các điểm mới môn học hiện nay của chương trình giáo dục phổ thông, chúng ta có thể làm như sau để nâng cao hiệu quả giáo dục thông qua tăng cường các tích hợp và phân hóa trong quá trình dạy học.

Và dạy học tích hợp là tiêu chuẩn, cần tăng cường tích hợp trong nội bộ môn học Toán, Tiếng Việt, Đạo đức, Tự nhiên và Xã hội (các lớp 1, 2, 3) và lồng ghép các vấn đề như môi trường, biến đổi khí hậu, kỹ năng sống, dân số, sức khỏe sinh sản... vào các môn học và hoạt động giáo dục.

Lớp 4 và lớp 5, thực hiện điểm ưu tiên và hình thành hai môn: Khoa học và Công nghệ (chạy đua trên các môn học này các lớp 4, 5 của chương trình hiện hành); Tìm hiểu xã hội (chạy đua trên các môn Lịch sử và Địa lý các lớp 4, 5 của chương trình hiện hành và thêm một số vấn đề xã hội).

THCS: Tăng cường tích hợp trong nội bộ môn học Toán, Ngữ Văn, Ngoại ngữ, Công nghệ, Giáo dục công dân,... và lồng ghép các vấn đề như môi trường, biến đổi khí hậu, kỹ năng sống, dân số, sức khỏe sinh sản,... vào các môn học và hoạt động giáo dục.

Xây dựng hai môn học mới: Môn Khoa học tự nhiên (trên các môn Vật lý, Hóa học, Sinh học hiện hành) và môn Khoa học xã hội (trên các môn Lịch sử, Địa lý hiện hành và một số vấn đề xã hội).

Hai môn học này được xây dựng cơ bản đảm bảo tính logic, nội dung các phân môn được sắp xếp sao cho có sự hỗ trợ lẫn nhau và tránh trùng lặp; đồng thời xây dựng thêm những chủ đề liên kết giữa các phân môn.

THPT: Tiếp tục thực hiện tích hợp một số nội dung chưa thành môn học nhưng cần thiết giáo dục cho học sinh vào các môn học và hoạt động như đã làm trong chương trình hiện hành.

Xin chào bạn giáo sư!

Tôi sao phải dạy học tích hợp?

Trước hết, do mọi sự vật, hiện tượng trong tự nhiên và xã hội đều ít nhiều có mối liên hệ với nhau; mọi sự vật, hiện tượng có những điểm tương đồng và cùng một nguồn cội...

Đặc biệt và quan trọng các sự vật, hiện tượng này, cần huy động tổng hợp các kiến thức và kỹ năng từ nhiều lĩnh vực khác nhau. Không phải ngẫu nhiên mà hiện nay đang ngày càng xuất hiện các môn khoa học "liên ngành".

Thứ nhất, trong quá trình phát triển của khoa học và giáo dục, mọi kiến thức, kỹ năng chuyên môn cần thiết trở thành một môn học trong nhà trường, nhưng lại rất cần chu đáo cho học sinh để họ có thể tiếp cận với những thách thức của cuộc sống; do đó cần tích hợp giáo dục các kiến thức và kỹ năng đó thông qua các môn học.

Thứ ba, do tích hợp mà các kiến thức gắn nhau, liên quan với nhau sẽ được nhập vào cùng một môn học nên sẽ đưa môn học sẽ giảm bớt, tránh được sự trùng lặp không cần thiết và nội dung giữa các môn học...

GS Đinh Quang Báo